

Рейтинговий звіт CHNV-001-001 про визначення кредитного рейтингу

Об'єкт рейтингування:	м. Чернігів
Тип рейтингу:	довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою
Рейтингова дія:	визначення
Дата визначення:	18.04.2017 р.
Рівень кредитного рейтингу:	uaBBB
Прогноз:	стабільний
Рівень інвестиційної привабливості	uaINV4- (високий рівень)
Рейтингова дія:	визначення
Дата визначення:	18.04.2017 р.

Наданий в результаті рейтингового аналізу кредитний рейтинг визначено за Національною рейтинговою шкалою, на що вказують літери **ua** у позначці кредитного рейтингу. Національна рейтингова шкала дозволяє виміряти розподіл кредитного ризику в економіці України без урахування суверенного ризику та призначена для використання емітентами цінних паперів, позичальниками, фінансовими установами, посередниками та інвесторами на фінансовому ринку України.

Висновок рейтингового агентства щодо рівня кредитного рейтингу

Кредитний рейтинг ґрунтується на результатах аналізу економічних та фінансових показників за 2014-2016 роки, даних щодо демографічної ситуації, стану ринку праці, інформації відносно боргових зобов'язань міста, наявної в розпорядженні комунальної власності та перспективних планів на майбутнє.

Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, що надана Чернігівською міською радою, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною. Рівень кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства.

Історія кредитного рейтингу

Дата	18.04.2016
Рівень рейтингу	uaBBB
Прогноз	стабільний
Рейтингова дія	визначення

Позичальник або окремих борговий інструмент з рейтингом **uaBBB** характеризується достатньою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності залежить від впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.

Стабільний прогноз вказує на відсутність на поточний момент передумов для зміни рейтингу протягом року.

Висновок рейтингового агентства щодо рівня інвестиційної привабливості

Рейтинг інвестиційної привабливості м. Чернігова ґрунтується на результатах аналізу інвестиційного потенціалу міста та інвестиційного ризику, який пов'язаний з інвестиційною діяльністю на території міста без урахування внутрішніх ризиків, спільних для усіх об'єктів рейтингування на території України.

Рейтинг ґрунтується на інформації, що надана самим об'єктом рейтингової оцінки, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною.

Історія рейтингу

Дата	18.04.2017 р.
Рівень рейтингу	uaINV4-
Рейтингова дія	визначення

Об'єкт аналізу з рівнем uaINV4- характеризується високим рівнем привабливості для здійснення інвестицій порівняно з іншими об'єктами рейтингування.

Знак «-» позначає проміжну категорію (рівень) відносно основних категорій (рівнів).

Довідково: За шкалою рівнів інвестиційної привабливості

uaINV5	Об'єкт аналізу характеризується найвищим рівнем привабливості для здійснення інвестицій порівняно з іншими об'єктами рейтингування.
uaINV4	Об'єкт аналізу характеризується високим рівнем привабливості для здійснення інвестицій порівняно з іншими об'єктами рейтингування.
uaINV3	Об'єкт аналізу характеризується привабливістю для здійснення інвестицій на рівні вище середнього порівняно з іншими об'єктами рейтингування.
uaINV2	Об'єкт аналізу характеризується середнім рівнем привабливості для здійснення інвестицій порівняно з іншими об'єктами рейтингування.
uaINV1	Об'єкт аналізу характеризується низьким рівнем привабливості для здійснення інвестицій порівняно з іншими об'єктами рейтингування.

Рівень кредитного рейтингу м. Чернігова підтримується:

- високими темпами зростання доходної частини бюджету без урахування трансфертів (126% у 2015 році та 155,9% у 2016 році) та покращенням показників ліквідності, в тому числі в результаті позитивного впливу бюджетної реформи;
- покращенням рівня бюджетної забезпеченості міста: співвідношення обсягу доходів бюджету міста в розрахунку на одного мешканця до середнього показника по місцевих бюджетах у цілому (без урахування трансфертів) за результатами виконання бюджету у 2016 році становило 93,5% (84,6% у 2015 році та 80,2% у 2014 році);
- диверсифікацією господарського комплексу міста за видами економічної діяльності та низьким рівнем концентрації надходжень до бюджету за основними платниками податків та інших обов'язкових платежів;
- помірною чутливістю господарського комплексу та бюджету міста до економічних ризиків.

Рівень кредитного рейтингу м. Чернігова обмежується:

- високою чутливістю бюджету міста до валютних ризиків через значний обсяг місцевих гарантій, наданих за кредитами міжнародних фінансових організацій, номінованих в іноземній валюті;
- нижчим (на 22,9% у 2016 році) за середній по країні рівнем середньомісячної заробітної плати за умов залежності доходної частини бюджету міста від надходжень податку з доходів фізичних осіб (питома вага цього джерела в доходах загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів за результатами 2016 року становила 47,2%);
- високою потребою в залученні додаткового фінансування, в тому числі на відновлення об'єктів міської інфраструктури та житлово-комунального господарства;
- впливом негативних чинників на фінансовий ринок і нестабільною діловою активністю в окремих секторах економіки, що негативно впливає на потенціал зростання і платоспроможність економічних суб'єктів.

Резюме

Загальна інформація про місто

Чернігів – місто обласного значення, адміністративний центр Чернігівської області, важливий економічний, транспортний, фінансовий та культурний центр на території Північної України. Територія міста, що розташовано на правому березі річки Десна, охоплює 78,6 кв. км.

Адміністративно-територіальний устрій та управління в місті

Місто Чернігів є самоврядною територіальною одиницею, в межах якої територіальна громада здійснює місцеве самоврядування, має свою комунальну власність, бюджет міста та органи місцевого самоврядування. Адміністративно територія міста поділяється на 2 райони: Деснянський та Новозаводський. У Чернігові створені районні у місті ради. Місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою міста як безпосередньо, так і через Чернігівську міську раду, Деснянську та Новозаводську районні у місті ради, виконавчі органи міської та районних рад.

Міський голова є головною посадовою особою територіальної громади. Він обирається відповідною територіальною громадою на основі загального виборчого права шляхом таємного голосування строком на п'ять років. За результатами виборів, що відбулися у листопаді 2015 року, міським головою було обрано Атрошенка Владислава Анатолійовича, який отримав 51,5% голосів виборців. Вибори у міську раду проводились одночасно із виборами міського голови. Термін повноважень депутатського корпусу, який налічує 42 депутатських місця, становить 5 років. За результатами виборів до Чернігівської міської ради, що відбулися в 2015 році за новою пропорційною системою з відкритими списками, представництво політичних сил у міській раді є наступним: «Наш край» – 12 депутатів; «Блок Петра Порошенка «Солідарність» – 9 депутатів; «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина» – 7 депутатів; «Об'єднання «Самопоміч» – 5 депутатів; «Радикальна партія Олега Ляшка» – 3 депутати, «Демократичний Альянс» – 3 депутати, територіальна організація політичної партії «Опозиційний Блок» – 3 депутати.

Основні показники

Основні показники соціально-економічного розвитку та фінансового стану м. Чернігова

Назва показника	2014	2015	2016	Темп росту за ост. період, %
Чисельність наявного населення, тис. осіб (станом на кінець звітного періоду), тис. осіб	294,7	294,1	291,6	99,1
Середньооблікова чисельність штатних працівників, тис. осіб	78,8	73,4	75,3	102,6
Середньомісячна заробітна плата, грн.	2 705,0	3 298,0	3 996,0	121,2
Заборгованість з виплати заробітної плати (станом на кінець звітного періоду), млн. грн.	10,7	14,3	8,8	61,3
Обсяг реалізації продукції у відпускних цінах, млн. грн.	6 241,4	8 020,5	9 433,6	117,6
Прямі іноземні інвестиції (станом на кінець звітного періоду), млн. доларів США	31,6	21,9	21,6	98,7
Зовнішньоторговельний товарооборот, млн. доларів США	314,8	246,9	297,6	120,5
Введено в експлуатацію житла, тис. кв. м	77,4	77,1	61,9	80,3
Обсяг виконаних будівельних робіт, млн. грн.	276,3	377,4	396,5	105,1
Обсяг роздрібного товарообігу, млн. грн.	4 430,0	5 097,8	4 055,7*	110,8**
Доходи бюджету, млн. грн.	1 383,6	1 721,2	2 332,4	135,5
Видатки бюджету та кредитування, млн. грн.	1 374,8	1 646,9	2 179,7	132,4
Прямий борг (без врахування середньострокових позик з Єдиного казначейського рахунку), млн. грн.	2,6	1,9	1,0	52,8

*дані за 9 міс.2016 року

**темп росту до відповідного попереднього періоду

Соціальна сфера та економіка міста

За чисельністю населення (291,6 тис. осіб станом на 01.01.2017 р.) Чернігів відноситься до середніх міст України. У 2016 році у місті зберігалася негативна тенденція щодо скорочення чисельності наявного населення за рахунок природного скорочення. При цьому сальдо механічного приросту, на відміну від попередніх періодів, також мало негативне значення.

Зважаючи на структуру економіки Чернігова, ринок праці міста достатньо диверсифікований як за видами економічної діяльності, так і за основними роботодавцями. Протягом 2013-2015 років під впливом рецесивних тенденцій в економіці України та збереження низького рівня ділової активності ситуація на ринку праці міста залишалася складною: середньооблікова чисельність штатних працівників зберігала тенденцію до скорочення, кількість вивільнених працівників зростала. За результатами 2016 року, на відміну від показників більшості інших міст України, середньооблікова чисельність штатних працівників у місті Чернігові зросла (на 2,6%), рівень зайнятості населення залишався високим, питома вага зайнятих в загальній чисельності наявного населення міста становила 25,8% та перевищувала відповідний показник по Україні в цілому. Слід зауважити, що трудові ресурси міста є достатньо мобільними, значна чисельність мешканців міста зайнята у малому бізнесі – близько 32,6 тис. осіб станом на 01.01.2017 р.

Темпи зростання середньомісячної заробітної плати штатних працівників м. Чернігова у 2016 році, як і в попередніх періодах, в цілому відповідали динаміці аналогічного показника по країні. При цьому, рівень оплати праці в місті протягом усього аналізованого періоду залишається нижчим за середній показник по країні. Протягом

минулого року рівень оплати праці збільшився на 21,2% до 3 996 грн., що нижче за середній показник по країні на 22,9%. У 2016 році відбулося суттєве зменшення обсягу невиплаченої заробітної плати – до 8,8 млн. грн. Співвідношення обсягу боргу до середньомісячного фонду оплати праці скоротилось до 2,9%, що відповідає низькому рівню заборгованості.

Зростання рівня номінальної заробітної плати та зменшення заборгованості з її виплати позитивно впливали на динаміку надходжень податку на доходи фізичних осіб (формує понад 47% доходів загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів), обсяг якого збільшився у 2016 році на 50,4% до відповідного показника минулого року. Рівень виконання річного плану (з урахуванням змін) також є високим – 118,4% затвердженого річного показника. Приріст обсягу надходжень податку на доходи фізичних осіб був забезпечений в тому числі поетапним зростанням мінімальної заробітної плати та змінами податкового законодавства, що передбачали, встановлення єдиної базової ставки податку на доходи фізичних осіб у розмірі 18% (замість двох діючих у 2015 році ставок 15% та 20%).

Економічний потенціал Чернігова характеризується багатогалузевою промисловістю, розвиненою комунальною та транспортною інфраструктурою. Місто має мережу ринкової інфраструктури, фінансових установ, закладів освіти, охорони здоров'я та культури. Рівень диверсифікації міської економіки за видами економічної діяльності достатній, залежність господарського комплексу та бюджету міста від діяльності окремих провідних підприємств чи груп компаній, або підприємств однієї галузі не висока. Це забезпечує помірну чутливість господарського комплексу та бюджету міста до економічних ризиків.

Найбільшу питому вагу за обсягами сплати обов'язкових платежів до загального фонду бюджету міста у 2013-2016 рр. мали підприємства промисловості (в тому числі ті, що надають комунальні послуги), заклади освіти, установи державного управління та оборони, підприємства транспорту, торгівля. Надходження кожного з основних платників не перевищують 3% доходної частини загального фонду бюджету міста.

Рівень соціально-економічного розвитку та інвестиційний потенціал міста достатні. Протягом останніх 3-х років на економіку міста та його фінансовий стан негативно впливали складна ситуація в економіці країни та зростання інфляційного тиску на економіку, що призвело до зниження реальних доходів підприємств і громадян. Серед основних факторів, що зумовлювали негативні економічні тенденції, були: загальнодержавна внутрішньополітична криза та військовий конфлікт в східному регіоні України, анексія Криму Російською Федерацією, розрив міжрегіональних зв'язків та погіршення відносин із окремими основними торговими партнерами, звуження зовнішнього та внутрішнього попиту на продукцію вітчизняних виробників, скорочення державного фінансування, погіршення фінансових результатів підприємств, складна ситуація на фінансовому ринку та девальвація гривні відносно основних світових валют.

У 2016 році після тривалої рецесії намітилася тенденція до поступового відновлення темпів зростання економіки, відбувалося уповільнення інфляційних процесів внаслідок стриманої монетарної та фіскальної політики, а також завдяки сприятливій динаміці світових цін на сировину та стабілізації інфляційних очікувань. При цьому зберігаються негативні чинники, що впливають на фінансовий ринок країни, а також

нестабільна ділова активність в окремих секторах економіки, що у свою чергу негативно впливає на потенціал зростання і платоспроможність економічних суб'єктів.

Ситуація в реальному секторі економіки країни впродовж 2016 року характеризувалася наявністю як позитивних, так і негативних тенденцій. Негативні ділові очікування, збільшення вартості енергоресурсів, зростання цін на сировину, матеріали, товари, збереження складних умов здійснення зовнішньоекономічної діяльності, складність отримання кредитних ресурсів, – усі ці та інші процеси продовжують негативно впливати на фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання, на їх зовнішньоекономічну діяльність. Провідною галуззю промислового комплексу міста в 2016 році залишались машинобудування та харчова промисловість, підприємства яких збільшили обсяги реалізації промислової продукції до відповідного показника 2015 року на 38,8% та 12,4% відповідно. Темпи зростання значною мірою були забезпечені інфляційною складовою. Загалом у 2016 році обсяги реалізації промислової продукції зростали майже за усіма галузями.

Протягом 2013-2015 років зовнішньоторговельний товарооборот у м. Чернігові зберігав тенденцію до скорочення, що було зумовлено як скороченням експорту (в першу чергу за рахунок підприємств машинобудування), так і імпорту. На обсяги зовнішньої торгівлі підприємств машинобудівного комплексу міста впливали зниження зовнішнього попиту на продукцію внаслідок зміни кон'юнктури ринку, припинення співробітництва України з Російською Федерацією у воєнній сфері, а також введення обмежень з боку Російської Федерації на поставки продукції українських підприємств. За результатами минулого року, на відміну від попередніх періодів, обсяг зовнішньоторговельного товарообороту підприємств Чернігова збільшився на 20,5% та склав 297,6 млн. доларів США, що в розрахунку на 1 мешканця на 42,5% менше середнього показника по країні. Сальдо зовнішньої торгівлі товарами протягом останніх трьох років має позитивне значення.

Залежність міста від іноземного капіталу є низькою – з початку процесу інвестування в економіку міста було залучено 21,6 млн. доларів США прямих іноземних інвестицій, що в розрахунку на одного мешканця в 4,5 рази менше за середній показник по країні. В зв'язку з девальвацією національної валюти та зменшенням вартості акціонерного капіталу в перерахунку на іноземну валюту відбулося подальше скорочення обсягу прямих іноземних інвестицій, залучених в економіку міста.

Загальна сума капіталовкладень, освоєних протягом 2016 року на об'єктах міста за рахунок усіх джерел фінансування, становила 1 161,8 млн. грн., що в розрахунку на 1 мешканця на 48% менше за середній показник по країні. На відміну від багатьох інших вітчизняних міст, в м. Чернігові у загальному обсязі капітальних інвестицій значну питому вагу складають капіталовкладення за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів: 6% та 21,7% відповідно. Протягом 2016 року в місті було продовжено реалізацію проектів за участю міської влади, в тому числі у рамках співпраці з міжнародними фінансовими організаціями.

Зменшення внутрішнього інвестиційного попиту внаслідок суттєвого погіршення фінансових результатів підприємств, скорочення державного фінансування та зниження кредитної активності банків зумовило скорочення обсягів будівельних робіт (у порівнянних цінах) в цілому по країні у 2013-2015 рр. На відміну від загальнодержавних показників динаміка показників будівництва в місті протягом

зазначеного періоду (крім 2013 року) була позитивною. В 2016 році також мало місце зростання обсягів будівельних робіт (передусім за рахунок інфляційної складової), тоді як обсяги введеного в експлуатацію житла скоротились. В місті було прийнято в експлуатацію 61,9 тис. кв. м загальної площі житла, що у розрахунку на 1 000 осіб наявного населення майже відповідає середньому показнику по країні.

Комунальна власність та комунальне господарство

Розгалужене житлово-комунальне господарство міста Чернігова забезпечує надання комунальних послуг різним групам споживачів. Житлово-комунальному господарству м. Чернігова, як і для переважної більшості міст України, притаманний високий рівень зношеності основних засобів (зокрема, житлового фонду), об'єктів інженерної та транспортної інфраструктури міста. Житловий фонд Чернігова налічує 2 108 будинків. У зв'язку з тим, що більшість будинків було збудовано до 1980 року, значна частина житлових будівель потребує капітального ремонту, в тому числі із застосуванням енергозберігаючих технологій, матеріалів та обладнання. В першу чергу потребують модернізації, особливо термомодернізації та капітального ремонту, будинки перших масових серій забудов (1970-1980 рр.). Проблемою галузі житлового господарства є також значна потреба в коштах на проведення капітального ремонту інженерних мереж. Міська влада щороку виділяє кошти на фінансування заходів у сфері житлово-комунального господарства та приділяє особливу увагу інвестиційним програмам та програмам розвитку міжнародного співробітництва, в тому числі з міжнародними фінансовими організаціями. Крім того, з бюджету міста виділяються кошти на фінансову підтримку комунальним підприємствам згідно з програмами підтримки та розвитку комунальних підприємств м. Чернігова з метою забезпечення їх належної діяльності.

Чернігівська міська рада від імені та в інтересах територіальної громади відповідно до чинного законодавства наділена повноваженнями щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності. У власності територіальної громади перебуває значна кількість об'єктів, у тому числі таких, що становлять комерційний інтерес. У зв'язку зі збереженням нестабільного рівня ділової активності, динаміка економічного розвитку країни протягом 2014-2016 років залишалася повільною, а попит на об'єкти нерухомості міста залишався обмеженим. Загалом, за результатами 2016 року питома вага надходжень від операцій з комунальним майном та землею (продаж та оренда) у структурі доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів становила 13%, що на 3,2 в. п. менше у порівнянні з аналогічним показником 2015 року.

Бюджет міста

Бюджет м. Чернігова – бюджет місцевого самоврядування. Чернігів є містом обласного значення з районним поділом, зведений бюджет міста включає міський бюджет та бюджети 2-х районів в місті. Організація бюджетного процесу в місті здійснюється відповідно до Конституції України, Бюджетного кодексу України, Закону України про Державний бюджет України на відповідний рік та інших законодавчих актів. Фінансове управління міської ради забезпечує реалізацію державної бюджетної політики на території міста, загальну організацію бюджетного

процесу в місті та координує діяльність його учасників, виконує функції складання та виконання місцевого бюджету, контролю за витрачанням коштів розпорядниками бюджетних коштів, а також інші функції, пов'язані з управлінням коштами місцевого бюджету. За доходами та видатками запроваджено казначейське обслуговування бюджету м. Чернігова. Звіти про виконання бюджету складаються щомісячно. Річні та квартальні звіти про виконання міського бюджету затверджуються міською радою за поданням виконавчих органів ради. В місті Чернігові забезпечується висока ефективність фінансової політики, дотримуються норми чинного законодавства у цій сфері, забезпечується оперативність прийняття та реалізації управлінських рішень.

Доходи бюджету м. Чернігова формуються за рахунок податкових надходжень, неподаткових надходжень, доходів від операцій з капіталом, цільових фондів та трансфертів. Починаючи з 2013 року ситуація по місцевих бюджетах в цілому погіршилась внаслідок слабкої динаміки соціально-економічного розвитку під впливом політичної та економічної кризи, а також військового конфлікту в окремих регіонах країни. При цьому, зважаючи на високий рівень диверсифікації господарського комплексу Чернігова та помірну його чутливість до зовнішніх ризиків, стан місцевих фінансів у цей період залишався задовільним, а темпи зростання доходної частини бюджету (без врахування трансфертів) суттєво перевищили загальнодержавні середні показники. Протягом 2015 та 2016 років, завдяки позитивним наслідкам бюджетної реформи, рівень бюджетної забезпеченості міста покращився: співвідношення обсягу доходів бюджету міста в розрахунку на одного мешканця до середнього показника по місцевих бюджетах у цілому (без урахування трансфертів) за результатами виконання бюджету у 2016 році становило 93,5% (84,6% у 2015 році та 80,2% у 2014 році).

Для бюджету міста Чернігова характерним є низький рівень концентрації джерел наповнення доходної частини загального фонду як за основними галузями, так і основними платниками податків. Суттєва залежність бюджету від окремих основних платників податків відсутня. Протягом попередніх періодів (до 01.01.2015 р.) місто Чернігів отримувало дотацію вирівнювання з Державного бюджету, оскільки за розрахунками Міністерства фінансів України прогнозний обсяг доходів бюджету міста, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, був недостатнім для фінансування відповідних витрат. Питома вага дотації вирівнювання у доходах загального фонду протягом вказаного періоду була суттєвою. На сьогодні рівень самостійності бюджету високий, залежність від базової дотації у поточному бюджетному періоді, як і в 2015-2016 рр., відсутня.

Бюджет м. Чернігова за результатами виконання в 2016 році мав позитивне сальдо операційного балансу за загальним фондом в обсязі 346,2 млн. грн., що суттєво перевищило аналогічний показник 2015 року. Це було пов'язано з високими темпами зростання податкових надходжень, а також зі збільшенням обсягу трансфертів, передусім за рахунок збільшення обсягів субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій). Темпи зростання обсягів інших трансфертів (зокрема, медичної та освітньої субвенції) були більш повільними. За спеціальним фондом обсяг операційних доходів перевищив обсяг операційних видатків на 38 млн. грн. Бюджет міста за підсумками 2016 року виконано з профіцитом обсягом 152,7 млн. грн., у тому числі профіцит загального фонду склав

409,6 млн. грн., спеціальний фонд виконано з дефіцитом обсягом -256,9 млн. грн. Виконання бюджету з профіцитом призвело до суттєвого зростання залишків на рахунках загального фонду. Джерелом покриття дефіциту спеціального фонду були залишки на рахунках бюджету, а також кошти, що передаються із загального фонду до бюджету розвитку.

Протягом усього аналізованого періоду (крім 2014 року) Чернігівська міська рада проводила активні операції з тимчасово-вільними бюджетними коштами. Це дозволило повністю покрити видатки на обслуговування боргу (кредитів, залучених від НЕФКО) за рахунок надходжень до міського бюджету відсоткових платежів банків. У 2016 році, внаслідок розміщення в межах одного бюджетного періоду тимчасово-вільних залишків бюджету міста на депозит у державному банку, було отримано фінансовий дохід обсягом 63,9 млн. грн., тоді як обсяг видатків на обслуговування боргу становив 62,7 тис. грн.

Ліквідність бюджету міста за результатами 2013-2014 рр., перебувала на помірному рівні за загальним фондом та на високому рівні за спеціальним фондом. Протягом 2015 та 2016 років показники ліквідності за загальним фондом бюджету міста зросли до високого рівня. Зважаючи на достатні показники ліквідності, до бюджету міста протягом 2015 та 2016 років не залучалися короткотермінові позички з єдиного казначейського рахунку на покриття тимчасових касових розривів за загальним фондом. У попередніх бюджетних періодах залежність від залучення короткострокових позичок була поміною.

Протягом 2016 року до доходної частини бюджету міста (без врахування трансфертів, які передаються між місцевими бюджетами різних рівнів або між бюджетами однієї підпорядкованості) надійшло 2 279,9 млн. грн., що на 36% більше, ніж обсяг відповідних надходжень у 2015 році. Незважаючи на збереження складної фінансово-економічної ситуації в країні, обсяги надходжень за переважною більшістю джерел наповнення бюджету міста зростали, а рівень виконання річного плану за доходами загального та спеціального фондів за результатами 2016 року був високим та за більшістю джерел загального фонду перевищував аналогічні показники за результатами 2014 та 2015 років. Уточнений річний план за доходами в цілому (без врахування трансфертів, які передаються між місцевими бюджетами різних рівнів або між бюджетами однієї підпорядкованості) було виконано на 110,5%, в тому числі відповідні планові показники доходної частини загального фонду бюджету міста виконані на 108,9%, спеціального фонду – на 169,9%.

Обсяг видаткової частини бюджету міста Чернігова за результатами 2016 року збільшився на 32,4%, проти попереднього бюджетного періоду. Затверджений на 2016 рік план за видатками бюджету було виконано на 94,9%. Основним напрямом видатків бюджету залишається фінансування установ бюджетної сфери (освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та соціального забезпечення, культури і мистецтва, фізичної культури і спорту), а також житлово-комунального господарства, будівництва та транспорту. Відповідно до бюджетної реформи 2014 року було змінено джерела фінансування найбільших галузей бюджетної сфери (освіти та охорони здоров'я), які, починаючи з 2015 року, фінансуються як за рахунок доходів бюджету міста, так і відповідних субвенцій з державного бюджету. При цьому частка міста в сумарному обсязі фінансування зазначених галузей зростає. Зміни у структурі видаткової частини бюджету за економічною класифікацією характеризуються

суттєвим зростанням у 2016 році, порівняно із попереднім бюджетним періодом, питомої ваги капітальних видатків – до 13,6%, що відповідає помірному рівню.

Протягом 2016 року з бюджету міста фінансувались видатки на обслуговування прямого боргу Чернігівської міської ради та здійснювались витрати на його погашення. Обслуговування та погашення боргових зобов'язань міської ради проводилось відповідно до укладених угод.

Бюджет міста Чернігова на 2017 рік було затверджено 30.11.2016 р. Зважаючи на те, що міський бюджет було затверджено раніше, ніж прийнято у другому читанні Закон України «Про Державний бюджет на 2017 рік», розподіл міжбюджетних трансфертів було здійснено шляхом внесення змін до доходної та видаткової частини бюджету міста на поточний бюджетний період. З врахуванням змін, внесених до бюджету міста, плановий обсяг доходів бюджету міста на 2017 рік встановлено в обсязі 2 574,3 млн. грн. (на 12,8% більше, ніж фактичний обсяг надходжень в 2016 році), видатків – 2 582,7 млн. грн. (темп зростання 121,3%). Уточнений бюджет міста на 2017 рік прийнято з профіцитом загального фонду обсягом 237,7 млн. грн. (напрямок використання – передача коштів до бюджету розвитку), спеціальний фонд бюджету міста затверджено з дефіцитом у сумі 246,6 млн. грн., джерелом покриття якого є кошти, що передаються із загального фонду, а також надходження кредитних ресурсів обсягом 11,4 млн. грн. в рамках співробітництва з НЕФКО. Крім того, за рахунок бюджету розвитку передбачено витрати на погашення кредиту від НЕФКО в обсязі 2,5 млн. грн.

Боргові зобов'язання міста

Боргова політика Чернігівської міської влади визначається потребою у залученні додаткового фінансування для реалізації проектів з відновлення міської інфраструктури та впровадження енергозберігаючих заходів. Протягом 2016 року, як і в попередніх періодах, місто зберігало низький рівень прямого боргу. Зобов'язання за запозиченнями, залученими міською радою, виконуються відповідно до укладених угод у повному обсязі. Станом на 01.01.2017 р. прями боргові зобов'язання міста склалися із заборгованості за середньостроковими позичками, залученими з єдиного казначейського рахунку у попередніх бюджетних періодах (66 421,0 тис. грн.) та залишком за кредитом, залученим від НЕФКО (1 017,1 тис. грн.). Пряме боргове навантаження бюджету (без врахування заборгованості за середньостроковими позичками) станом на 01.01.2017 р. становило 0,1% фактичного обсягу доходної частини бюджету міста за результатами 2016 року без врахування трансфертів і було низьким. При цьому обсяг гарантованого боргу Чернігівської міської ради (за кредитами, залученими комунальними підприємствами від міжнародних фінансових організацій) станом на 01.01.2017 р. був суттєвим – 18,2 млн. дол. США, або 493,9 млн. грн. за офіційним курсом НБУ на дату складання звітності. Зважаючи на нестабільну ситуацію на валютному ринку країни та зниження курсу гривні до основних світових валют чутливість бюджету міста до валютних ризиків через значний обсяг місцевих гарантій, наданих за кредитами міжнародних фінансових організацій, номінованих в іноземній валюті, є суттєвою. Частково зменшують ризики довгостроковий період погашення основної суми боргу за угодами кредитування та відсутність пікових навантажень.

Чернігівська міська рада має наміри й надалі залучати кошти світових фінансових організацій для реалізації спільних проектів у сфері комунального господарства. Зокрема, у 2017 році очікується надходження коштів зовнішнього запозичення до бюджету розвитку міського бюджету м. Чернігова на суму 11 368,1 тис. грн. від НЕФКО (терміном 5 років під 3% річних) для реалізації заходів з підвищення енергоефективності загальноосвітнього навчального закладу № 5 та системи вуличного освітлення міста Чернігова. Крім того, з метою реалізації проекту «Термомодернізація будівель бюджетних закладів міста Чернігова», Чернігівська міська рада має намір залучити кредитні кошти від Європейського інвестиційного банку обсягом 6 480,1 тис. євро на 20 років із відсотковою ставкою 1,31% річних.

Інвестиційна привабливість

Рейтингове агентство визначає рівень інвестиційної привабливості шляхом аналізу складових, що відображають умови, в яких відбувається діяльність інвесторів, а саме: інвестиційного потенціалу та інвестиційного ризику. Місто Чернігів – середнє за чисельністю населення місто в Україні. Рівень інвестиційної привабливості міста Чернігова визначається його економіко-географічним положенням, значним туристичним та промислово-економічним потенціалом, розвинутою транспортною, комунальною та соціальною інфраструктурою, наявністю необхідної інфраструктури для розвитку підприємництва та сприятливим бізнес-середовищем, нижчими за середні по країні рівнями економічного та політичного ризику, задовільним станом місцевих фінансів.

Таблиця **Основні ключові фактори визначення рівня інвестиційної привабливості м. Чернігова**

Місто Чернігів	Рівень оцінки
Географічне розташування	вища за середню привабливість
Природні ресурси, екологічний стан	висока привабливість
Транспортна інфраструктура (доступність до транспортних шляхів, стан транспортної інфраструктури міста)	вища за середню привабливість
Ринок трудових ресурсів (кількість працездатного населення, кадровий потенціал, рівень оплати праці)	вищий за середній рівень розвитку
Соціальна та інженерна інфраструктура	вищий за середній рівень розвитку
Рівень економічної активності в місті (крупний, середній, малий бізнес, роздрібний товарообіг)	вищий за середній рівень
Активність регіональної влади (сприяння/підтримка інвестиційної діяльності, інформаційна прозорість та відкритість для інвесторів)	вищий за середній рівень
Економічний ризик	нижчий за середній рівень ризику
Політичний ризик	нижчий за середній рівень ризику

Нижче наведена характеристика основних факторів, які впливають на прийняття інвестиційних рішень та визначають якість середовища, в якому діють суб'єкти інвестування.

Географічне розташування. Місто Чернігів є адміністративним, економічним і культурним центром, а також важливим транспортним вузлом Чернігівської області. За площею місто є середнім за обсягом, у порівнянні з іншими містами обласного значення України (78,56 кв. км). Рейтингове агентство оцінює розташування Чернігова як зручне, оскільки місто наближено до столиці та інших центрів економічної активності: Чернігів розташований в 149 км (автомобільний шлях) від міста Києва, в 271 км від м. Житомира, в 350 км від м. Суми. Потенціал розвитку підтримується наявними ресурсами землі для розширення виробництва та ведення бізнесу.

Природні ресурси, екологічний стан. Сучасний стан навколишнього природного середовища у м. Чернігові можна охарактеризувати як гарний. У порівнянні з іншими регіонами України Чернігівська область не відзначається високим промисловим потенціалом. Відповідно, місто Чернігів розташовано у регіоні зі значно меншим, ніж у промислових областях рівнем забруднення атмосферного повітря. Якість води в річках області в цілому також вважається задовільною. Значну частину міста займають сквери та парки, в тому числі: пам'ятка садово-паркового мистецтва Ялівщина (площа становить 83 га), Центральний парк культури і відпочинку, пам'ятка садово-паркового мистецтва Болдині гори.

Ринок трудових ресурсів. Ринок праці міста достатньо забезпечений трудовими ресурсами. Освітні заклади Чернігова готують фахівців для різних секторів економічної діяльності з достатнім рівнем професійної підготовки для майбутнього працевлаштування. Питома вага середньооблікової кількості штатних працівників у загальній кількості населення перевищує загальнодержавний показник, при цьому рівень заробітної плати є нижчим за середні показники по країні. Значна частина мешканців є досить мобільною та зайнята у малому та середньому бізнесі.

Транспортна інфраструктура. Місто розташовано на правому березі річки Десна, є транспортним вузлом державного та регіонального значення. На території міста діють 2 залізничні станції, річковий порт, автовокзал, система громадського транспорту (мережа автобусних та тролейбусних маршрутів).

Соціальна та інженерна інфраструктура. Місто має необхідну інфраструктуру для функціонування підприємств різних видів економічної діяльності. Розгалужене житлово-комунальне господарство забезпечує надання комунальних послуг різним групам споживачів. У місті функціонує система громадського транспорту. Слід зауважити, що стан окремих об'єктів міської інфраструктури, що відносяться до сфери житлово-комунального господарства та комунального транспорту, потребує оновлення. У свою чергу міська влада щорічно виділяє кошти на відновлення міської інфраструктури за рахунок місцевого бюджету та має успішний досвід реалізації інвестиційних проектів у цій сфері, в тому числі проектів, спільних з міжнародними фінансовими організаціями. Рівень розвитку соціальної інфраструктури в місті достатній: на території міста діє широка мережа установ сфери освіти, охорони здоров'я, підприємств роздрібної торгівлі та сфери побуту.

Рівень економічної активності у місті. Місто характеризується багатогалузевою спеціалізацією промисловості, завдяки чому забезпечується відносна стійкість до коливань у економічній ситуації в країні. Місто розвиває традиційні для себе галузі переробної промисловості (харчова промисловість, машинобудування, виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції, текстильна та деревообробна

промисловість), транспорт і торгівлю. На території міста функціонує мережа установ фінансової сфери, у тому числі банків та їх філій, фінансових та страхових компаній, інших компаній, що здійснюють свою діяльність у сфері надання фінансових послуг та грошового посередництва, що покращує умови функціонування існуючих підприємств та започаткування нового бізнесу. Також в місті сформовано достатній ступінь розвитку сфери торгівлі. У розрахунку на 1 мешканця міста обсяг роздрібного товарообороту у 1,5 рази вищий за середнє значення по Україні. Загалом протягом 2015-2016 років, на відміну від двох попередніх періодів, у місті мало місце певне відновлення рівня ділової активності. При цьому динаміка економічного розвитку протягом поточного року буде суттєво залежати від збереження стабільної політичної ситуації, а також відновлення темпів економічного зростання у регіоні та країні в цілому.

Активність міської влади та підтримка інвестиційних проектів. Рейтингове агентство вважає, що ступінь інформаційної прозорості діяльності міської влади достатній. Доступність інформації, що становить інтерес для підприємців, забезпечується шляхом розміщення її на офіційному сайті Чернігівської міської ради, сайті <http://www.chernihivinvest.com/>, а також порталі надання адміністративних послуг міста Чернігів. Бізнес-середовище є сприятливим, міська влада забезпечує необхідну підтримку розвитку підприємництва, в тому числі шляхом надання суб'єктам підприємницької діяльності пільг по сплаті земельних платежів за відсутності податкового боргу. Крім того, за рішенням міської ради прийнято рішення про перегляд у бік зменшення єдиного податку в м. Чернігові фізичним особам-підприємцям II групи на 2017 рік. З метою подальшого розвитку підприємництва в місті розроблена та діє Програма підтримки малого та середнього підприємництва у м. Чернігові на 2017-2020 роки, затверджена Чернігівською міською радою. Заходи Програми охоплюють питання щодо підвищення якості обслуговування суб'єктів підприємництва з боку структурних підрозділів міської ради шляхом впровадження е-врядування, упорядкування умов здійснення бізнесу та запровадження компенсаторних механізмів, залучення до самозайнятості соціально вразливих верств населення, сприяння місцевим товаровиробникам. На сьогодні у місті продовжує розвиватися сфера надання адміністративних та соціальних послуг населенню через Центр надання адміністративних послуг, який має статус міжрегіонального. Міська влада проводить роботу по залученню як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій з метою поліпшення інфраструктури міста, в тому числі співпрацює з міжнародними фінансовими організаціями.

Економічні ризики. Місто не відрізняється підвищеною уразливістю до економічних потрясінь через диверсифікацію економіки міста порівняно з іншими містами обласного значення, чутливість до зміни макроекономічних показників у країні знаходиться на низькому рівні. В місті відсутні специфічні ризики.

Політичні ризики. Рейтингове агентство вважає, що на сьогодні політичний клімат у місті є сприятливим для інвесторів. Чинний міський голова має достатній рівень підтримки мешканців міста та депутатів міської ради.

Висновок

За результатами аналізу кредитний рейтинг м. Чернігова визначено на рівні **uaBBB**, прогноз «стабільний». Рівень інвестиційної привабливості м. Чернігова визначено на рівні **uaINV4-**.

Голова рейтингового комітету

О. В. Шубіна

Начальник відділу рейтингів небанківських установ

О. К. Самойлова

Додатки

Бюджетні показники м. Чернігова у форматі бюджетного балансу, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2014			2015			2016		
	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Виконано	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Виконано	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Виконано
Податкові надходження	407 861,1	81 202,1	489 063,3	578 604,7	-11,3	578 593,5	884 403,0	5 561,9	889 964,9
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	22 914,1	42 500,9	65 415,0	38 785,6	67 183,7	105 969,3	50 553,2	87 331,5	137 884,6
Отримані трансферти на здійснення поточних видатків	608 822,9	214 420,3	823 243,2	1 015 266,0	5 021,2	1 020 287,1	1 239 873,8	0,0	1 239 873,8
Операційні надходження всього	1 039 598,1	338 123,4	1 377 721,4	1 632 656,3	72 193,6	1 704 849,9	2 174 829,9	92 893,4	2 267 723,3
Поточні видатки на заробітну плату, використання товарів та послуг та інші поточні видатки	654 105,1	41 863,2	695 968,3	810 587,1	51 384,3	861 971,4	923 572,1	54 850,4	978 422,6
Поточні трансферти та соціальне забезпечення	377 998,2	235 773,9	613 772,0	663 228,9	2 541,5	665 770,4	905 094,9	22,1	905 117,0
Операційні видатки всього	1 032 103,3	277 637,1	1 309 740,4	1 473 815,9	53 925,8	1 527 741,8	1 828 667,0	54 872,5	1 883 539,5
Операційний баланс	7 494,8	60 486,3	67 981,1	158 840,4	18 267,8	177 108,1	346 162,9	38 020,9	384 183,8
Фінансовий дохід	0,2	9,3	9,5	11 144,6	7,3	11 151,9	63 890,8	9,4	63 900,2
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	50,9	0,0	50,9	86,9	0,0	86,9	62,7	0,0	62,7
Фінансовий баланс	-50,7	9,3	-41,5	11 057,7	7,3	11 065,0	63 828,2	9,4	63 837,6
Поточний баланс	7 444,1	60 495,5	67 939,6	169 898,0	18 275,1	188 173,1	409 991,1	38 030,3	448 021,3
Капітальні надходження	79,1	1 720,6	1 799,7	159,7	5 045,8	5 205,5	121,8	664,2	786,0
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	0,0	4 089,6	4 089,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Капітальні надходження всього	79,1	5 810,2	5 889,3	159,7	5 045,8	5 205,5	121,8	664,2	786,0
Придбання основного капіталу	0,0	41 967,4	41 967,4	0,0	72 671,3	72 671,3	0,0	172 157,8	172 157,8
Капітальні трансферти	0,0	22 586,2	22 586,2	0,0	45 897,8	45 897,8	0,0	123 531,9	123 531,9
Капітальні видатки всього	0,0	64 553,6	64 553,6	0,0	118 569,1	118 569,1	0,0	295 689,7	295 689,7
Капітальний баланс	79,1	-58 743,4	-58 664,3	159,7	-113 523,3	-113 363,7	121,8	-295 025,5	-294 903,7
Баланс після капітальних видатків	7 523,2	1 752,1	9 275,3	170 057,7	-95 248,2	74 809,5	410 112,9	-256 995,2	153 117,7
Надання пільгових кредитів громадянам на будівництво житла (з урахуванням повернення)	500,0	-18,2	481,8	500,0	-27,7	472,3	500,0	-59,5	440,5
Профіцит/дефіцит	7 023,2	1 770,4	8 793,6	169 557,7	-95 220,5	74 337,2	409 612,9	-256 935,7	152 677,1
Фінансування	-7 023,2	-1 770,4	-8 793,6	-169 557,7	95 220,5	-74 337,2	-409 612,9	256 935,7	-152 677,1
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Дані Чернігівської міської ради, розрахунки агентства «Кредит-Рейтинг»

Основні джерела фінансування бюджету м. Чернігова, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2014			2015			2016		
	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Виконано	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Виконано	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Виконано
Профіцит/дефіцит	7 023,2	1 770,4	8 793,6	169 557,7	-95 220,5	74 337,2	409 612,9	-256 935,7	152 677,1
Фінансування	-7 023,2	-1 770,4	-8 793,6	-169 557,7	95 220,5	-74 337,2	-409 612,9	256 935,7	-152 677,1
Зміни залишків	-2 761,2	691,0	-2 070,2	-104 236,2	30 960,9	-73 275,3	-173 972,5	22 189,5	-151 783,0
залишок на початок року	19 329,0	98 714,5	118 043,5	22 090,2	98 023,5	120 113,7	126 326,4	67 062,5	193 389,0
залишок на кінець року	22 090,2	98 023,5	120 113,7	126 326,4	67 062,5	193 389,0	300 299,0	44 873,0	345 172,0
Фінансування за рахунок казначейського рахунку	-4 130,0	0,0	-4 130,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Залучення	434 100,6	0,0	434 100,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Погашення	-438 230,6	0,0	-438 230,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Повернення коштів з депозитів або пред'явлення цінних паперів	0,0	0,0	0,0	132 000,0	115 396,5	247 396,5	573 800,0	132 531,4	706 331,4
Розміщення коштів на депозитах або придбання цінних паперів	0,0	0,0	0,0	-132 000,0	-115 396,5	-247 396,5	-573 800,0	-132 531,4	-706 331,4
Фінансування за борговими операціями	0,0	1 240,5	1 240,5	0,0	-644,0	-644,0	0,0	-909,2	-909,2
Запозичення	0,0	1 431,1	1 431,1	0,0	234,0	234,0	0,0	0,0	0,0
Погашення	0,0	-190,6	-190,6	0,0	-878,0	-878,0	0,0	-909,2	-909,2
Інші розрахунки	0,0	-3 834,0	-3 834,0	0,0	-417,9	-417,9	0,0	15,1	15,1
кошти, що передаються до бюджету розвитку	-132,0	132,0	0,0	-65 321,5	65 321,5	0,0	-235 640,3	235 640,3	0,0
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Дані Чернігівської міської ради, розрахунки агентства «Кредит-Рейтинг»

Основні показники виконання доходної частини бюджету м. Чернігова, тис. грн.

Показники	2013 (виконано)	2014 (виконано)	2015 (виконано)	2016 (план)	2016 (виконано)	% виконання річного плану	Темп росту до відп. періоду, %
Податкові надходження	464 756,9	489 063,3	578 593,5	738 601,2	889 964,9	120,5	153,8
<i>питома вага податкових надходжень в обсязі доходної частини бюджету, %</i>	<i>44,3</i>	<i>35,3</i>	<i>33,6</i>	<i>34,9</i>	<i>38,2</i>	<i>109,4</i>	<i>113,5</i>
Податок на доходи фізичних осіб	307 386,6	323 041,9	313 747,0	398 473,9	471 871,5	118,4	150,4
Податок на прибуток підприємств	1 564,2	1 178,0	314,1	576,1	2 361,7	409,9	751,9
Збори та плата за спеціальне використання природних ресурсів (без плати за землю до 01.01.2015 р.)	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	130,1	120,2
Податки на власність	2 350,1	1 156,3	7,0	0,0	0,2	-	2,4
Акцизний податок	X	X	71 963,3	78 436,8	101 395,0	129,3	140,9
Податок на нерухоме майно (за виключенням податку та орендної плати за землю з юридичних та фізичних осіб)	154,5	287,6	5 798,7	7 394,8	10 928,7	147,8	188,5
Податок та орендна плата за землю з юридичних та фізичних осіб (до 01.01.2015 р. - плата за землю)	80 628,7	79 139,1	97 723,5	146 861,5	169 343,2	115,3	173,3
Транспортний податок з юридичних та фізичних осіб	X	X	2 382,1	1 450,0	806,3	55,6	33,8
Єдиний податок	60 498,9	70 422,1	83 725,5	101 545,9	127 213,1	125,3	151,9
Місцеві податки й збори, крім єдиного податку та податків на нерухоме майно	4 575,0	4 713,8	-367,6	485,0	472,6	97,4	-
Інші податки та збори	7 598,4	9 124,1	3 299,5	3 377,0	5 572,3	165,0	168,9
Неподаткові надходження	62 490,8	63 152,6	108 055,9	134 192,4	200 812,7	149,6	185,8
<i>питома вага неподаткових надходжень в обсязі доходної частини бюджету, %</i>	<i>6,0</i>	<i>4,6</i>	<i>6,3</i>	<i>6,3</i>	<i>8,6</i>	<i>135,9</i>	<i>137,1</i>
Власні надходження бюджетних установ та організацій	38 434,9	39 333,2	57 750,6	40 797,5	75 849,7	185,9	131,3
Відсотки банків за користування тимчасово вільними бюджетними коштами	6 020,3	0,0	11 143,4	41 000,0	63 890,8	155,8	573,4
Плата за оренду майнових комплексів та іншого майна, що є у комунальній власності	13 782,6	19 709,1	25 101,4	29 800,0	32 694,1	109,7	130,2
Державне мито	645,0	657,0	3 139,3	2 745,0	2 416,0	88,0	77,0
Плата за надання адміністративних послуг	75,6	0,0	8 085,4	9 759,4	10 613,1	108,7	131,3
Інші неподаткові надходження	3 532,4	3 453,4	2 835,8	10 090,5	15 349,1	152,1	541,3
Доходи від операцій з капіталом	1 287,4	1 799,7	5 205,5	2 610,0	786,0	30,1	15,1
<i>питома вага операцій з капіталом в обсязі доходної частини бюджету, %</i>	<i>0,1</i>	<i>0,1</i>	<i>0,3</i>	<i>0,1</i>	<i>0,0</i>	<i>27,3</i>	<i>11,1</i>
Кошти від продажу основного капіталу	484,9	725,7	4 025,0	2 060,0	786,0	38,2	19,5
Кошти від продажу землі і нематеріальних активів	802,4	1 074,0	1 180,5	550,0	0,0	0,0	0,0
Цільові фонди	3 301,3	2 271,8	9 065,3	0,0	972,1	-	10,7
<i>питома вага цільового фонду в обсязі доходної частини бюджету, %</i>	<i>0,31</i>	<i>0,16</i>	<i>0,53</i>	<i>0,00</i>	<i>0,04</i>	-	7,9
Разом доходів	531 836,3	556 287,5	700 920,1	875 403,6	1 092 535,8	124,8	155,9
Трансферти з державного бюджету	479 119,1	789 293,4	975 368,6	1 187 953,4	1 187 376,4	100,0	121,7
<i>питома вага трансфертів в обсязі доходної частини бюджету, %</i>	<i>45,7</i>	<i>57,0</i>	<i>56,7</i>	<i>56,1</i>	<i>50,9</i>	90,8	89,8
Усього доходів	1 010 955,4	1 345 580,9	1 676 288,7	2 063 357,0	2 279 912,2	110,5	136,0
Трансферти, які передаються між місцевими бюджетами різних рівнів або між бюджетами однієї підпорядкованості	37 377,0	38 039,3	44 918,6	54 353,6	52 497,4	96,6	116,9
Усього	1 048 332,4	1 383 620,3	1 721 207,2	2 117 710,6	2 332 409,6	110,1	135,5

Джерело: Чернігівська міська рада

Додаток до рейтингового звіту № 4

Основні показники виконання видаткової частини бюджету та кредитування м. Чернігова, тис. грн.

Показник	2013 (виконано)	2014 (виконано)	2015 (виконано)	2016 (план)	2016 (виконано)	% виконання річного плану	Темп росту до відп. періоду, %
Державне управління	38 984,6	38 386,7	46 802,5	81 784,0	74 316,3	90,9	158,8
Освіта	319 688,1	342 548,6	427 664,7	535 354,4	515 351,5	96,3	120,5
Охорона здоров'я	229 827,3	254 336,3	313 953,3	338 404,6	360 829,2	106,6	114,9
Соціальний захист і соціальна допомога	292 507,9	313 976,2	488 262,1	777 497,6	776 870,2	99,9	159,1
Житлово-комунальне господарство	36 101,3	260 061,4	160 944,2	102 913,1	94 460,6	91,8	58,7
Культура і мистецтво	29 469,0	28 989,4	36 921,2	46 371,8	44 905,2	96,8	121,6
Засоби масової інформація	1 807,0	1 567,6	1 800,0	1 688,6	1 688,6	100,0	93,8
Фізична культура і спорт	11 436,1	11 778,0	15 612,0	16 573,8	16 201,3	97,8	103,8
Будівництво	8 058,2	11 198,2	21 925,5	97 613,7	64 256,6	65,8	293,1
Землеустрій	99,6	253,4	106,5	2 400,0	404,3	16,8	379,7
Транспорт	27 330,4	38 051,6	53 182,5	93 453,0	64 616,0	69,1	121,5
Інші послуги, пов'язані з економічною діяльністю	25 581,0	31 574,5	12 483,4	105 376,7	87 034,8	82,6	697,2
Запобігання та ліквідація надзвичайних ситуацій та наслідків стихійного лиха	249,1	215,1	333,5	860,5	738,6	85,8	221,5
Обслуговування боргу	4,0	50,9	86,9	111,9	62,7	56,0	72,1
Цільові фонди	5 177,4	5 473,8	14 781,5	25 226,8	19 737,8	78,2	133,5
Видатки, не віднесені до основних груп	833,4	1 850,7	6 647,3	16 566,7	7 106,6	42,9	106,9
Разом видатків	1 027 154,4	1 340 312,5	1 601 506,8	2 242 197,1	2 128 580,2	94,9	132,9
Трансферти іншим бюджетам	31 072,1	34 032,4	44 891,0	54 540,4	50 711,8	93,0	113,0
Усього видатків	1 058 226,4	1 374 344,9	1 646 397,8	2 296 737,5	2 179 291,9	94,9	132,4
Надання пільгового довгострокового кредиту громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла	536,3	590,3	764,4	809,8	809,0	99,9	105,8
Повернення кредитів, наданих для кредитування громадян на будівництво (реконструкцію) та придбання житла	-123,1	-108,5	-292,1	-129,0	-368,5	285,7	126,1
Разом	1 058 639,7	1 374 826,7	1 646 870,1	2 297 418,4	2 179 732,4	94,9	132,4

Джерело: Чернігівська міська рада

Додаток до рейтингового звіту № 4

Основні показники виконання видаткової частини бюджету м. Чернігова за економічною класифікацією видатків, тис. грн.

Показник	2014	2015	2016
Поточні видатки	1 309 791,3	1 527 828,7	1 883 602,2
<i>питома вага поточних видатків в загальній сумі видатків, %</i>	95,3	92,8	86,4
Оплата праці і нарахування на заробітну плату	507 740,6	608 187,6	657 211,4
Оплата праці	374 500,5	448 592,5	539 782,9
Нарахування на оплату праці	133 240,2	159 595,1	117 428,4
Використання товарів і послуг	186 704,7	251 150,5	318 860,6
Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	13 278,9	19 607,5	30 632,3
Медикаменти та перев'язувальні матеріали	10 761,1	15 845,2	19 079,5
Продукти харчування	27 561,0	40 595,0	45 697,8
Оплата послуг (крім комунальних)	65 988,9	75 987,4	103 691,6
Видатки на відрядження	707,2	786,7	1 081,9
Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	66 551,1	92 319,1	115 703,6
Дослідження і розробки, окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм	1 856,5	6 009,6	2 974,0
Обслуговування боргових зобов'язань	50,9	86,9	62,7
Обслуговування внутрішніх боргових зобов'язань	0,0	0,0	0,0
Обслуговування зовнішніх боргових зобов'язань	50,9	86,9	62,7
Поточні трансферти	277 299,1	153 337,8	97 795,5
Субсидії та поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям)	247 894,0	110 949,0	47 414,9
Поточні трансферти органам державного управління інших рівнів	29 405,1	42 388,7	50 380,6
Соціальне забезпечення	336 472,9	512 432,6	807 321,5
Виплата пенсій і допомоги	713,7	635,4	876,6
Стипендії	0,0	0,0	10 211,6
інші виплати населенню	335 759,2	511 797,2	796 233,3
інші поточні видатки	1 523,0	2 633,2	2 350,6
Капітальні видатки	64 553,6	118 569,1	295 689,7
<i>питома вага капітальних видатків в загальній сумі видатків, %</i>	4,7	7,2	13,6
Придбання основного капіталу	41 967,4	72 671,3	172 157,8
Придбання обладнання і предметів довгострокового користування	13 536,0	18 836,8	52 286,3
Капітальне будівництво (придбання)	2 998,7	6 890,4	16 144,9
Капітальний ремонт	18 188,5	34 982,1	52 367,6
Реконструкція та реставрація	7 185,5	11 962,0	50 989,1
Придбання землі та нематеріальних активів	58,6	0,0	369,9
Капітальні трансферти	22 586,2	45 897,8	123 531,9
Капітальні трансферти підприємствам (установам, організаціям)	17 958,9	43 395,6	116 550,9
Капітальні трансферти органам державного управління інших рівнів	4 627,3	2 502,2	331,1
Капітальні трансферти населенню	0,0	0,0	6 649,9
Усього	1 374 344,9	1 646 397,8	2 179 291,9

Джерело: Чернігівська міська рада